

ДЕТЕРМІНАНТИ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ ПРИМІСЬКОЇ ЗОНИ

*О. Кордоба, асистент
Львівський національний аграрний університет*

Ключові слова: фінансовий результат, господарська діяльність, приміська зона, стратегія діяльності, детермінанти.

Key words: financial result, economic activity, suburban area, strategy of activity, determinants.

The main core and meaning of agrarian enterprises economic activity is considered in the article. The basis of all the producers activity is profit receiving that's why the main purpose of any enterprise is getting positive financial result.

Постановка проблеми. З метою ефективної діяльності, утримання на ринку та виконання як економічних, так і соціальних функцій фермерське господарство змушене вибрати відповідну стратегію своєї діяльності. Для цього їм необхідно правильно використати засоби виробництва, оборотні засоби господарства і праці, досягнення науки, передові досвіди, а також вміння та можливість реалізувати власну сільськогосподарську продукцію. За правильного визначення детермінантів фінансових результатів є гарантом успішної діяльності фермерських господарств загалом, а також у приміській зоні.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Проблема розвитку фермерства як найбільш перспективної форми господарювання, отримання гідного фінансового результату та визначення його детермінантів, останнім часом все більше привертає увагу вітчизняних вчених. Найплідними в цьому відношенні є праці вчених ННЦ «Інститут аграрної економіки» [1; 2; 5; 6] та Львівського держагроуніверситету [3; 4]. Однак проблеми перспектив розвитку фермерства досліджуються не достатньо, а щодо обґрунтування детермінантів фінансових результатів, то таких досліджень практично не проводиться.

Виклад основного матеріалу. Фінансові результати є узагальненим показником господарської діяльності агроформувань. У ньому виявляється рівень використання землі, техніки, продуктивних і робочих тварин, усіх оборотних засобів господарства і праці. Фінансові результати господарської діяльності показують, як у господарствах застосовують досягнення агротехнічної та зоотехнічної науки, передовий досвід, як господарства використовують внутрішні резерви для підвищення рентабельності (див. табл.).

Основною метою діяльності кожного виробника є одержання якнайбільшого доходу. У фермерських господарствах основним джерелом доходу є вироблена сільськогосподарська продукція, призначена на продаж. Однак наведені дані вказують на значну диференціацію діяльності фермерських господарств приміської зони, оскільки 18% доходу вони одержують не від реалізації власної сільськогосподарської продукції.

Достатньо низьким є і відсоток виручки від наданих послуг. Це зумовлене специфікою розрахунків за оренду землі, яка здійснюється переважно в грошовій формі.

Ще однією особливістю діяльності фермерських господарств зони є значно ширше заняття тваринництвом. Частка доходів від цієї галузі на 18,1% є більшою проти інших господарств області. Очевидно, саме це є основною причиною порівняно нижчого рівня рентабельності виробництва в досліджуваних господарствах.

На увагу заслуговує певне погіршення фінансових результатів діяльності фермерських господарств за 2007 рік. Відзначимо, що в попередні роки рівень окупності витрат у досліджуваній зоні був значно вищим, зокрема 2005 року рівень рентабельності складав 30,1%, тоді як у середньому по фермерських господарствах області – лише 17,8%.

Таблиця

Фінансові результати діяльності фермерських господарств приміської зони Львівської області, 2007

р.

Показники	У тому числі
-----------	--------------

	Львівська область	Приміська зона	Інші зони	Приміська зона у відсотках до області
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – всього, тис. грн	160817,0	58101	102716	36,1
У т.ч. від продажу сільськогосподарської продукції власного виробництва, тис. грн	142659,4	47631	95028,4	33,4
У відсотках до всього доходу	88,7	82,0	92,5	-6,7
Від надання послуг сільськогосподарського характеру	2541,2	531,1	2010,1	20,9
У відсотках до всього доходу	1,6	0,9	1,9	-0,7
З розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь, тис. грн	2,40	3,22	2,09	134,2
Питома вага виручки від реалізації продукції рослинництва, %	57,6	45,7	63,8	-11,9
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	20070,8	5432,9	14637,9	27,1
З розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь, тис.грн	0,29	0,30	0,28	103,4
Рівень рентабельності, %	14,3	9,3	16,6	-5,0

Реалізуючи сільськогосподарську продукцію за значно вищими цінами порівняно з фермерськими господарствами інших зон області, приміські фермери не змогли ефективніше організувати виробництво. Це створилося навіть при тому, що в них значно краще використовуються земельні ресурси, на одиницю яких одержано більше виручки й чистого доходу. Основною причиною нижчої окупності витрат стали відмінності в можливостях залучення найманої робочої сили та її оплати. Так, у структурі затрат на виробництво продукції 2007 року затрати на оплату праці та соціальні заходи в досліджуваних фермерських господарствах склали 17,5 відсотка, тоді як в середньому по області – лише 7,9%. Зазначимо, що і орендна плата за земельні паї в досліджуваній зоні була на 20,55 вищою.

Для встановлення залежності результатів господарювання від сукупності чинників нами використано кореляційно-регресійний аналіз. Побудована модель включає такі змінні:

У – рівень рентабельності виробництва, %;

X₁ – площа сільськогосподарських угідь на одне господарство, га;

X₂ – навантаження сільськогосподарських угідь на одного працівника, га;

X₃ – частка орендованих земель, %;

X₄ – фондооснащеність виробництва з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь, тис.грн;

X₅ – рівень розораності угідь, %;

X₆ – частка рослинництва у доходах від сільського господарства.

Вихідною інформацією вибрано результати господарювання обстежуваних фермерських господарств приміської зони. В результаті редукації зібраних даних, насамперед їх рецензії і редакції,

чисельність сукупності була скорочена до 87 одиниць. Модель вирішувалася за стандартною комп'ютерною програмою "Регресія". В результаті одержано наступне рівняння регресії:

$$У_x = 87,728 + 0,039 x_1 - 0,060x_2 + 0,220x_3 + 0,474x_4 - 0,459x_5 - 0,401x_6.$$

Загальний вплив відібраної сукупності чинників на рівень рентабельності при множинному коефіцієнті кореляції $R = 0,437$ складає 19,1%. Тобто відібрані чинники мають середній вплив на фінансові результати діяльності фермерських господарств. Детальніший аналіз одержаних результатів дозволяє відзначити:

1. Забезпеченість ресурсами не є гарантією ефективного рівня господарювання і високих фінансових результатів. Очевидним є необхідність вмілого їх поєднання та досконалою маркетинговою діяльністю. Саме вміла поведінка на ринку може мати пріоритетне значення в діяльності фермерських господарств.

2. Позитивний вплив на підвищення рентабельності виробництва у фермерських господарствах мають: розміри господарства, частка орендованих земель і фондооснащеність виробництва. Натомість рівень рентабельності господарств знижується у разі збільшення навантаження угідь на одного працівника, підвищення рівня розорюваності угідь та питомої ваги доходів від рослинництва.

Висновки. Таким чином, ресурсозабезпеченість фермерських господарств відіграє суттєву роль в ефективності їх функціонування, натомість галузева структура виробництва і збутова політика фермерів є недосконалими.

Бібліографічний список

1. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку: Інформаційно-аналітичний збірник / За ред. П.Т. Саблука. – Вип. 6. – К. : ІАЕ УААН, 2003. – 764 с.
2. Кропивко М.М. Розвиток матеріально-технічної бази селянських (фермерських) господарств // Економіка АПК. – 2003. – № 1. С.65-69.
3. Онисько С. М. Селянські (Фермерські) господарства: оцінка і проблеми становлення та розвитку / Онисько С. М., Липчук В. В., Березівський П. С., Вороний І. В. – Львів : Вільна Україна, 1997. – 168 с.
4. Регіональні особливості становлення і розвитку фермерства. / Онисько С. М., Липчук В. В., Березівський П. С., Вороний І. В. – Львів: Українські технології, 2001. – 172 с.
5. Рекомендації по організації селянських (фермерських) господарств в Україні. Ч.1. – К. :ІАЕ УААН,1993.– 128 с.
6. Реформування та розвиток агропромислового виробництва : посібник у питаннях та відповідях / за ред. П. Т. Саблука. – К. :ІАЕ, 1999.– 532 с.